

Sivistystyön vapaus ja vastuu (SVV) -hankkeen Tampereen ryhmän tapaaminen 14.11.2011

Atalpa h. 208, klo 13–15

Kutsutut: Riitta Juusenaho, Matti Saari, Arto Juhela, Sikke Leinikki, Lauri Savisaari, Mauri Nest, Ritva Ojalehto, Pirjo Niemi, Aki Ojakangas, Juha Sihvonen, Karin Filander, Kimmo Sirainen, Marjaana Eskelinen, Mervi Kaarninen, Eero Pantzar, Raisa Foster, Nina Luukkainen, Maija Melentjeff, Ulla-Stiina Hankala, Kaisa Lappalainen, Jenni Pätäri

Paikalla: Riitta Juusenaho, Matti Saari, Arto Juhela, Anja Heikkinen, Raisa Foster, Maija Melentjeff, Sini Teräsahde (kirjaaja)

Keskustelut:

Heikkinen aloitti tilaisuuden esittelemällä kolmen yliopiston – Tampereen ja Itä-Suomen yliopisto ja Åbo Akademi – ja VSY:n laatimaa SVV-ohjelmaa ja siinä esitettyjä tutkimuskysymyksiä. Kunkin yliopiston alueellisen yhteistyön tuloksena syntyvät tutkimusyhteistyöhankkeet sovitetaan kansalliseen ohjelmaan, jolloin on mahdollista laatia yhteisiä kansallisia analyyseja, tutkimustuloksia ja julkaisuja. SVV-ohjelmassa esitettyjen tutkimusaiheiden uskottiin hyödyttävän toimijoita myös Tampereella. Käytiin myös läpi AITURI-hankkeessa suunniteltua ja SVV-hankkeessa sovellettua yhteistyömallia, joka koettiin selkeäksi, ja pohdittiin sen alueellisia sovelluksia. VSY:llä on keskeinen rooli muun muassa tiedotuksessa. Tampereella on tehty hakevaa toimintaa yhteistyökumppaneiden löytämiseksi, ja samoin tehdään Vaasassa ja Itä-Suomessa.

Juusenaho kertoi Top School -nimisestä oppimisympäristöjen kehittämisen koordinoitihankkeesta ja korosti, että myös kaupungin näkökulmasta vapaan sivistystyön palveluiden laatu on merkityksellistä ja kaupunki haluaa olla SVV-hankkeen tukijana. Vapaan sivistystyön lisäksi myös OSAAVA-hankkeen puitteissa on paljon yhteistyömahdollisuuksia seututasolla. Saari kertoi seutuopistojen muodostamisen suunnitelmista ja Tampereen ja Oriveden yhteisistä aikomuksista seutuopiston perustamiseksi. Heikkinen totesi, että opiskelijoita ja henkilökuntaa voisi rekrytoida seuraamaan hankkeita ja tekemään tutkimusta niistä.

Kokouksessa keskusteltiin vapaaseen sivistystyöhön kohdistuvista odotuksista, joita ovat esimerkiksi vst-opintojen hyväksilukeminen korkeakouluissa, syrjäytymisen ehkäiseminen, tutkintojen loppuun suorittamisen tukeminen, kotouttaminen, yhteistyö sosiaalitoimen kanssa jne. Tampereen työväenopistossa odotuksiin vastaa esim. Opinverstas-toiminta. Näin ollen vst-palvelut sivuavat myös kunnan sosiaalipalveluja. Todettiin, että kunnat ovat eri asemassa tutkimusyhteistyön mahdollisuuksien suhteen ja kuitenkin erityisesti pienissä kunnissa yhteistyö olisi ensiarvoisen tärkeää.

Heikkinen kertoi, että tarkoitus on vakiinnuttaa tapoja tehdä tutkimusta vuorovaikutuksessa siten, että tutkijat tekevät yhteistyötä käytännön toimijoiden kanssa. Samalla opiskelija perehtyy alaan. Foster totesi, että tutkijoilla on toive, että tutkimus hyödyttää käytäntöä. Heikkinen jatkoi, että on tärkeää, että tutkimuksen teko on hyväksytty organisaatiossa, jolloin sitä ei pidetä vain ylimääräisenä työnä, vaan mahdollisuutena itseymmärryksen laajentamiseen. Tutkijoiden ja ammattilaisten välille tulisi järjestää keskustelumahdollisuuksia. Saari toivotti tutkijat tervetulleeksi työväenopistolle, mutta muistutti, että tutkimuksen tekemisellä organisaatiossa voi olla myös näennäisvaikutuksia (Hawthorne-efekti).

Seuraavaksi keskusteltiin eri toimijoiden käyttämistä erilaisista sanastoista esimerkiksi tutkimuslupakäytännön kohdalla. Juhala muistutti, ettei sanastoa voi muuttaa, sillä vaatimus tutkimusluvasta on kirjattuna johtosääntöön. Tutkimuslupa on tärkeä sen vuoksi, että sitä tehdessä keskustellaan, miten tutkimus hyödyttää kohdeorganisaatiota, määritellään hankkeen loppumisaika ja tiedon julkisuus ja sovitaan tutkimuksen julkaisusta. Juusenaho pahoitteli, että kaupungin kanssa yhteistyössä tehdyistä tutkimuksista ei usein saada julkaisua kaupungin käyttöön, mutta muistutti, että kaupungilla on oma tutkimussarja, jossa hyviä opinnäytetöitä voidaan julkaista.

Jotta yhteistyön organisointi kuormittaisi mahdollisimman vähän, voisi tutkijoiden ja ammattilaisten tapaamisia sopia jo muutenkin järjestettävien tilaisuuksien yhteyteen. Käytiin läpi tällaisia mahdollisia tilaisuuksia. Vapaan sivistystyön oppilaitosten rehtoreiden PRIMA-verkosto kokoontuu kerran kuussa. Päätoimiselle opetushenkilöstölle järjestetään suurempi tilaisuus kaksi kertaa vuodessa ja henkilökuntatapaamisia on vähintään kerran kuussa. Tuntiopettajia on vaikeampi koota yhteiseen tilaisuuteen. Juhala muistutti, että Ahjola on mukana myös Setlementti-opintokeskusten verkostossa. Juusenaho kertoi, että kaupunginhallinnossa voidaan tarvittaessa, riittävän aikaisin kutsuttuna, järjestää focusryhmäkeskusteluja, joissa tutkijat voivat keskustella virkamiesten kanssa ja testauttaa tuloksiaan. Kaupungilla on tarkoitus käynnistää tohtorikoulutusohjelma omaan henkilökuntaan kuuluvista tutkimuksen tekijöistä. Kaupunginhallinnossa tilaaja- ja tuottajaryhmillä on omat kokouksensa, mutta kokemusten mukaan ainakin kulttuuripalveluissa tilaajien ja tuottajien kesken vallitsee hyvä yhteistyö. Myös Juusenahon näkemyksen mukaan vastakkainasettelu tilaaja- ja tuottajapuolen välillä on väistynyt toimintamallien vakiinnuttua.

Foster kertoi Taidekaari-hankeesta, jossa perusopetus oli ostanut kulttuuripalveluita vapaan sivistystyön oppilaitoksilta. Mukana olivat myös kulttuuriyhdistykset. Tutkimusta olisi tarvittu mukaan myös. Toimintamallia ollaan laajentamassa myös senioripalveluiden kehittämiseksi.

Keskusteltiin SVV-hankkeen Tampereen ryhmän viestinnästä ja yhteisen verkkoalustan tarpeesta. Keskustelupalstaa, joka vaatii aktiivista osallistumista, ei kaivattu, mutta verkkoalustaa voitaisiin käyttää materiaalipankkina. Päätettiin perustaa sähköpostilista. Heikkinen lupasi, että yliopiston taholla selvitetään sopivaa verkkoalustaa ja otetaan vastuulle sen käynnistäminen.

Heikkinen ehdotti yhteistyön muodoksi, että esimerkiksi työväenopistolla järjestettäisiin työpajatyypinen tilaisuus pro gradu- ja väitöskirjatutkijoiden kanssa kaksi kertaa kevään aikana. Saari piti

ajatusta hyvänä. Opiskelijoita tulisi noin kahdeksan ja temaattiset istunnot sovitetaan gradu- ja tohtoriryhmän seminaarien aikatauluun.

Juhela ehdotti opetusalojen vastaavien mukaan ottamista tutkimusyhteistyöhön. Valtionhallinnon taholta tulevien vaatimusten vastapainoksi tulisi tutkimusyhteistyön avulla vahvistaa koulutuksen ylläpitäjän näkökulmaa. Tulisi huomioida myös paikalliset erot ja tarpeet ja kunnallisen rahoituksen määrien erot vst-oppilaitosten toiminnan rahoituksessa. Oppilaitoksissa on nykyisin entistä vähemmän aikaa pohtia vapaan sivistystyön perusolemusta. Ensi vuonna kansalaisopistot tekevät oman tehtävnmäärityksensä. On tultu siihen, että joissakin vapaan sivistystyön oppilaitoksissa vapaus on ikään kuin hylätty, kun opetustarjonnassa ei ole enää perinteisesti vapaaksi sivistystyöksi miellettyjä opintoja vaan vain ammatillista koulutusta. Kansalaisopistoissa on perinteisesti ollut erilaisia koulutusmuotoja. Heikkinen kertoi, että Tampereella on tavoite koulutusjärjestelmän kokonaistutkimukselle ja asiaa tulee viedä kasvatustieteiden yksikössä eteenpäin. Juhela toivoi, että vapaan sivistystyön tutkimusohjelma voisi auttaa vst-organisaatioita vastaamaan valtionhallinnolle, miksi toimintaan kannattaa ohjata resursseja. Juhela nosti vielä esiin erään tutkimusyhteistyön haasteen: tutkijat toivovat, että koulutusorganisaatiot viestisivät itse tutkimustarpeistaan ja tarjoaisivat tutkimusaiheita, mutta vst-organisaatiot epäröivät tutkimusaiheiden tarjoamista, sillä yleisesti tutkimusaihetarjoukseen ajatellaan sisältyvän myös lupaus rahoituksesta. Juhela oli kuitenkin iloinen, että vapaa sivistystyö nyt ylipäättään näkyy tutkimusohjelman muodossa.

Päätökset:

- Perustetaan verkkoalusta, PedaNet tms. ja sähköpostilista
- Järjestetään yhteisiä seminaareja ja tapaamisia alkaen kevätlukukaudella 2012
- Laajennetaan alueellista näkökulmaa rehtorien PRIMA-verkoston avulla
- Järjestetään tapaaminen tutkijoiden ja opetusalojen vastaajien kesken Ahjolassa
- Kartoitetaan kaupungin hallinnon tilaisuudet, joihin tutkijat voisivat osallistua